

Dionizje – attyckie święta w [starożytnej Grecji](#) na cześć [Dionizosa](#), boga wina (Bachusa)

Początki Dionizji odnajduje się w ostatniej dekadzie szóstego wieku p.n.e., tuż po powstaniu demokracji ateńskiej, nazwa dionizyjskiej osady mogła więc wzbudzać wówczas uzasadniony entuzjazm, bowiem [eleutheria](#) oznacza po grecku „wolność”. Podczas [eisagoge](#) rzeźba boga była dekorowana [laurami](#) i ubierana w odświętne szaty. Dionizje właściwe rozpoczynały się od [pompe](#) – wielkiej procesji ofiarnej, urozmaicanej tańcami i śpiewem, której trasa znajdowała finał w świątyni Dionizosa. Tam składano bogu [thysia](#), przeważnie był to byk.

Dionizje Wielkie

Dionizje Wielkie. Święto obchodzone w [Atenach](#) początkowo przez pięć, potem sześć dni pod koniec marca i na początku kwietnia. Wielkie Dionizje rozpoczynały się od pokazów przedpremierowych (proagon). Podczas proagon uczestnicy konkursów przedstawiali się publiczności poprzez demonstrowanie iogus- treści swoich sztuk. Następnie miała miejsce procesja – nocną porą [efebowie](#) uroczyście wnosili (eisagoge) posąg Dionizosa, boga wina, do teatru, by symbolicznie odtworzyć mityczne przybycie boga do Aten z [Eleuteraj](#). Pierwszy dzień poświęcony był składaniu Dionizosowi ofiary z kozła, czemu towarzyszył śpiew chłopięcego chóru. Posąg boga przenoszono ze świątyni do gaju Akademos. W gaju odbywało się [nabożeństwo](#) i [uczta](#). Po zachodzie słońca posąg przenoszono w blasku pochodni do Aten. Drugiego dnia miała miejsce prezentacja [chórów](#) chłopięcych i męskich. Kolejny dzień był przeznaczony na [komedie polityczne](#). Czwartego, piątego i szóstego dnia trzech autorów prezentowało swoje tragedie (każdy miał jeden dzień na prezentację). Święta dionizyjskie były świętem ruchomym, więc nie figurują pod dokładną datą w attyckim kalendarzu liturgicznym. Ogólnodostępne źródła podają, że Dionizje Wielkie, czyli miejskie, obchodzono w miesiącu zwanym Elafebolion (przełom marca i kwietnia). W Atenach, mniej więcej wówczas, gdy w [Delfach](#) rozpoczynał się zimowy okres dionizyjski, „rozpoczynano (...) najnaturalniejsze pod słońcem, niezwiązane z żadnym określonym dniem, obrzędy świąteczne” .

Wybrani zwycięzcy Dionizji Wielkich

Tragedie

- 484 p.n.e. – [Ajschylos](#)
- 472 p.n.e. – Ajschylos ([Persowie](#))
- 471 p.n.e. – Polyfrasmon
- 468 p.n.e. – [Sofokles](#) (*Triptolemos*)
- 467 p.n.e. – Ajschylos (*Siedmiu przeciw Tebom*)
- 463 p.n.e. – Ajschylos (*Błagalnice*)
- 458 p.n.e. – Ajschylos (*Oresteja*)

- 449 p.n.e. – Herakleides
- 442 p.n.e. – Sofokles ([Antygona](#)) (data przybliżona)
- 441 p.n.e. – [Eurypides](#)
- 431 p.n.e. – Euforion, syn Ajschylosa; Sofokles zajął drugie miejsce, Eurypides – trzecie (*Medea*)
- 428 p.n.e. – Eurypides ([Hippolytos uwieczony](#))
- 427 p.n.e. – Filokles, siostrzeniec Ajschylosa; Sofokles zajął drugie miejsce ([Król Edyp](#))
- 416 p.n.e. – [Agaton](#)
- 415 p.n.e. – Ksenokles
- 409 p.n.e. – Sofokles ([Filoktet](#))
- 405 p.n.e. – Eurypides (*Bachantki*, [Ifigenia w Aulidzie](#), *Alkmeon w Koryncie*)
- 372 p.n.e. – Astydamas

Komedie

- 486 p.n.e. – Chionideses
- 472 p.n.e. – Magnes
- 458 p.n.e. – Eufonios
- 450 p.n.e. – Krates
- 446 p.n.e. – Kallias
- 437 p.n.e. – Ferekrates
- 435 p.n.e. – Hermippos
- 422 p.n.e. – Kantaros
- 421 p.n.e. – [Arystofanes](#) (*Pokój* – drugie miejsce)
- 414 p.n.e. – [Ameipsias](#)
- 402 p.n.e. – Kefisodoros
- 290 p.n.e. – [Posejdippos](#)
- 278 p.n.e. – [Filemon](#)
- 185 p.n.e. – Laines
- 183 p.n.e. – Filemon
- 154 p.n.e. – Chairion

Dionizje Małe

Dionizje wiejskie, obchodzono w *Posejdonie* (na przełomie grudnia i stycznia), wówczas bowiem nadchodził czas, kiedy młode wino było już wystarczająco dojrzałe, by otwierać pierwsze jego [amfory](#),

świętować, organizować zabawy ludowe i procesje taneczne. Współczesne dość dokładne wyobrażenie na temat przebiegu tegoż święta zawdzięczamy ateńskiemu historykowi, [Fanodemosowi](#). Ateńczycy, zebrani w pobliżu stojącej na moczarach (*en limnais*) świątyni śpiewali sławiące Dionizosa pieśni, tańczyli i „przyzywali boga imionami [Euanthes](#), [Dithyrambos](#), [Bakcheutas](#) i [Bromios](#)”. Uczestnicy obrzędu przynosili ze sobą do sanktuarium [gleukos](#) – młode, słodkie [wino](#) – które właśnie podczas owych ceremonii po raz pierwszy w „nowym winnym roku” mieszano z wodą i pito. Historycy podają, że owa bagienna świątynia, jedna z najstarszych w mieście, umiejscowiona była na południe od [Akropolu](#). Informacje takie znaleźć można u [Tukidydesa](#), również sam Fanodemos, wspominając o mieszanii gleukos z wodą źródlaną, zdaje się potwierdzać tę wersję.

Oschoforia

Nieco odmienny charakter miały *Oschoforia*, obchodzone na cześć Dionizosa w miesiącu *Pyanepsion* (październik-listopad), kiedy to obchodzono najwięcej świąt w roku. Procesję z Aten do Faleronu prowadzili dwaj chłopcy w kobiecych szatach, trzymając w rękach gałęzie winorośli z pełnymi gronami. W Faleronie składano ofiary i – wśród okrzyków – wylewano bogu wino. Święto kończyło się na nadbrzeżnych łakach, gdzie *dejpnoforoj* rozdawały posiłki, świętujący tańczyli, a atleci brali udział w biegach. Aż do nocy trwały śpiewy i opowiadanie mitów.